

BilgiEdinmeHakki.Org İncelemesi

KONU: Devlet sırrıdır denilen bilgiler BM'ye rapor diye verilmiş

Özet: Antenna-tr.org'un Biz de Bilelim projesini yöneten Muteber Öğreten'in Genelkurmay Başkanlığı'ndan bilgi edinme hakkını kullanarak Türkiye'de bulunan mayınlarla ilgili istediği bilgilere yeterli bilgi verilmeyince Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na itiraz etmişti. Fakat BEDK Öğreten'in itirazını bu bilgiler devlet sırrıdır açıklaması ile reddetmişti. Oysa BEDK'nın devlet sırrı olarak değerlendirdiği bu bilgiler, Türkiye'nin taraf olduğu Mayın Yasaklama Anlaşması gereği BM'ye vermekle yükümlü olduğu madde 7 rapor bilgilerini içermekteydi. BM sözleşmesine Nisan 2004'de Taraf Devlet olan Türkiye, ilk ön raporunu hazırladı ve BM'ye sundu. Bu raporda Muteber Öğreten'in Genelkurmay Başkanlığı'ndan istemiş olduğu devlet sırrı bilgilerde bulunuyordu. BM her ülkenin olduğu gibi Türkiye'nin de madde 7 rapor bilgilerini web sitesinden yayınladı. BilgiEdinmeHakki.Org bu konuyla ilgili derlemeyi kamuoyunun 'bilgisine' sunma amacı ile hazırladı.

Sabah Gazetesi, "Devlet sırrıdır sormayın," 26 Mart, 2007
<http://www.sabah.com.tr/gnd113.html>

Bir vatandaşın "Ne kadar mayın var" sorusuna "Yeterince" yanıtını veren Genelkurmay, "Nerelerde" sorusuna ise "Muhtelif yerlerde" dedi. Konuyu Başbakanlığa taşıyan vatandaşa "Devlet sırrı" denildi.

Genelkurmay Başkanlığı, ülke güvenliği açısından son derece kritik olan mayınlarla ilgili "net" yanıtlar isteyen bir vatandaşa, "yetecek kadar var, muhtelif yerlerde var" gibi yanıtlar verdi. "Bu bilgiler yetersiz" diyerek konuyu Başbakanlık'a taşıyan vatandaş, "Bunlar devlet sırrı" yanıtını aldı. Genelkurmay Başkanlığı, M.Ö. adlı vatandaşın Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde yaptığı başvuruda yer alan bazı sorulara şöyle yanıt verdi:

Soru: Türkiye'nin stoklarında ne kadar mayın bulunuyor?

Cevap: Türkiye'nin stoklarında milli savunmasına yetecek kadar mayın bulunmaktadır.

Soru: Mayın olduğu bilinen veya mayın olduğundan şüphelenilen alanlar nerelerde bulunuyor?

Cevap: Sınırlardan yasadışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğinin gerektirdiği tesisleri korumak için bazı ülkelerle sınır hattı boyunca mayın döşenmiş ve mayınlı sahalar üzerlerinde ikaz levhaları bulunan tel çit ile çevrilmiştir.

Soru: Bugüne kadar ne kadar mayın imha edildi?

Cevap: Mayın tahrip çalışmalarının planlama süreci devam etmektedir. Vatandaşın, "Mayın imhası ile ilgili olarak hangi kurumun ne tür çalışmalar yaptığı, kurumlar arasında koordinasyonu sağlayan bir merkezin bulunup bulunmadığı, ulusal yasaların Ottawa sözleşmesine uyumlu olup olmadığı, halkın ve özellikle çocukların mayın ve patlayıcı malzemeler için eğitiminin düşünülüp düşünülmediği" gibi soruları ise cevaplanması için Başbakanlık ve Dışişleri'ne havale edildi.

'BUNLAR GİZLİDİR'

Genelkurmay'ın verdiği cevapların yetersiz olduğunu belirterek, Başbakanlık'a itiraz eden M.Ö.'nün talebi reddedildi. M.Ö.'nün, "Ne kadar mayın bulunduğu ve bugüne kadar ne kadar mayın imha edildiği" konusunda bilgi talebinin, devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi ve

belgelere ilişkin olduğu hükme bağlandı. Bunların açıklanması halinde devletin emniyetine, dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar vereceği vurgulandı. Başvuru sahibinin, "Ulusal yasaların Ottawa sözleşmesine uygun olup olmadığı, değişiklik yapmanın gerekli olup olmadığı; halkın ve özellikle çocukların mayın konusunda eğitiminin düşünülüp düşünülmediği" yönündeki sorularına ise yanıt verilmedi.

Başvuruyu yapan M.Ö. Antenna-tr.org'un Biz de Bilelim projesini yöneten Sayın Muteber Öğreten! Sabah'ta çıkan haberle ilgili olarak [Sayın Öğreten'in basın açıklamasının](#) bir kopyası:

SorMAYIN

Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, Uluslararası Mayın Yasaklama Anlaşması gereği Türkiye'nin her yıl BM'ye verdiği, ulusal ve uluslararası kamuoyuna açık rapor bilgilerini 'Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler" olarak değerlendirdi.

Mayınsız Bir Türkiye Girişimi Koordinatörü Muteber Öğreten Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun bu kararını 'devlet sırrı ve gizlilik dereceli sır' kavramlarının istenildiğinde nasıl bir 'zırh' haline getirilebileceğini göstermesi bakımından 'emsal' bir karar olarak değerlendirdi.

Mayınsız Bir Türkiye Girişimi Koordinatörü Muteber Öğreten 10 Kasım 2004 tarihinde bilgi edinme hakkını kullanarak Milli Savunma Bakanlığı'ndan, Türkiye'nin stoklarındaki ve toprağa döşeli mayın miktarını; Mayın olduğu bilinen veya mayın olduğundan şüphelenilen alanların nerelerde bulunduğunu; Bugüne kadar ne kadar mayının imha edildiğini; Mayınların imhasına ilişkin bir program ve bu programa ilişkin bir takvimin olup olmadığını içeren on soru yöneltti. Milli Savunma Bakanlığı, başvuruyu Genel Kurmay'a yönlendirdi. Genel Kurmay da 13 Aralık 2004 tarihinde Öğreten'e "Türkiye'nin stoklarında milli savunmasına yetecek kadar mayın bulunmaktadır. Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğini sağlamak amacıyla muhtelif yerlerde döşeli mayın bulunmaktadır. Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğinin gerektirdiği tesisleri korumak amacıyla bazı ülkelerle olan sınır hattı boyunca mayınlar döşenmiş ve bu mayınlı sahalar uluslar arası standartlarda üzerlerinde mayın ikaz levhaları bulunan tel çiti ile çevrilmiştir. Mayın tahrip çalışmalarının planlama süreci devam etmektedir." şeklinde cevap verdi. Öğreten 28 Aralık 2004 tarihinde Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na başvurarak, verilen cevapların yetersiz olduğunu belirtti ve istemiş olduğu bilgi ve belgelerin tarafına verilmesinin teminini talep etti.

Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, 11 Şubat 2005 tarihli toplantısında, Öğreten'in itiraz başvurusunu değerlendirdi ve "Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır" hükmü gereğince bilgi edinme hakkı kapsamı dışında olduğuna karar verdi.

Oysa Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun "Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belge" olarak değerlendirdiği bu bilgiler, Türkiye'nin taraf olduğu Mayın Yasaklama Anlaşması gereği BM'ye vermekle yükümlü olduğu madde 7 rapor bilgilerini içermekteydi.

Türkiye, Eylül 2003'de BM'ye başvurarak Mayın Yasaklama Anlaşması'na taraf olmak istediğini bildirdi. Nisan 2004'de Taraf Devlet olan Türkiye, ilk ön raporunu hazırladı ve BM'ye sundu.

Mayın Yasaklama Anlaşması gereği Türkiye'nin vermekle yükümlü olduğu raporda

- Ulusal uygulama tedbirleri,
- Stoklanmış antipersonnel mayınlar
- Mayınlı alan bulunan yerler

- Mayınlı olduğundan şüphelenilen alanlar
- Muhafaza edilen veya devredilen antipersonnel mayınlar
- Antipersonal mayın üretim tesislerinin başka bir amaçla kullanım için dönüştürülmesi veya işlevine son verilmesine ilişkin programların durumları
- Antipersonel mayınların imhası programının durumu
- Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonar imha edilen Anti-personel mayınlar
- Halkı uyarmak için alınacak tedbirler

ile ilgili soruların cevapları bulunuyor.

Türkiye, ilk raporunda;

- Stoklarında 2.973.481; toprakta 921.080 adet mayın bulunduğunu;
- Topraktaki mayınların 15 ilde bulunduğunu;
- 7 ilde yaklaşık 687 yerin mayınlı olduğundan şüphelenildiğini;
- İmha tesislerinin tamamlanmasından sonra stoklardaki mayınların imhasına başlanacağını

bildirdi.

Türkiye yukarıdaki bu bilgileri güncelleyerek her yıl BM'ye rapor etmektedir ve bu raporlar BM web sayfasında yayınlanmaktadır. Herkes BM web sayfasından bu bilgilere ulaşabilir.

BEDK'nın Sayın Muteber Ögreten'in başvurusu ile ilgili verdiği karar:

20- M. Ö.'in itirazının REDDİ ile,

Raportör Görüşü doğrultusunda,

"M. Ö., 10/11/2004 tarihli bilgi edinme başvuru ise Milli Savunma Bakanlığında aşağıdaki bilgilerin verilmesini talep etmiştir:

- 1- Türkiye'nin stoklarında ne kadar mayın bulunduğu
- 2- Türkiye'de toprağa döşeli ne kadar mayın bulunduğu
- 3- Mayın olduğu bilinen veya mayın olduğundan şüphelenilen alanların nerelerde bulunduğu
- 4- Bugüne kadar ne kadar mayın imha edildiği
- 5- Mayınların imhasına ilişkin bir program ve bu programa ilişkin bir takvimin olup olmadığı
- 6- Mayın imhası ve temizliği ile ilgili olarak hangi kurumların ne tür çalışmalar yaptığı
- 7- Bu kurumlar arasında koordinasyon sağlayan bir merkezin bulunup bulunmadığı
- 8- Mayın mağdurlarının bakımı ve rehabilitasyonunun neredelerde ve nasıl yapıldığı, bu merkezlerden bugüne kadar kaç asker, kaç sivil ve kaç çocuğun yararlandığı
- 9- Ulusal yasaların Ottawa sözleşmesine uyumlu olup olmadığı, değilse değişiklik yapmanın gerekip gerekmediği
- 10- Halkın, özellikle çocukların mayın ve patlayıcı malzemeler konusunda eğitiminin düşünülüp düşünülmediği

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabi yazısında ise, sırasıyla yukarıda yer alan bilgi taleplerine aşağıdaki yanıtlar verilmiştir:

- 1- Türkiye'nin stoklarında milli savunmasına yetecek kadar mayın bulunmaktadır.
- 2- Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğini sağlamak amacıyla muhtelif yerlerde döşeli mayın bulunmaktadır.
- 3- Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğinin gerektirdiği tesisleri korumak amacıyla bazı ülkelerle olan sınır hattı boyunca mayınlar döşenmiş ve bu mayınlı sahalar uluslararası standartlarda üzerlerinde mayın ikaz levhaları bulunan tel çiti ile çevrilmiştir.

- 4- Mayın tahrip çalışmalarının planlama süreci devam etmektedir.
- 5- Ottawa sözleşmesi gereğince 2008 yılına kadar depolanmış olan, 2014 yılına kadar döşeli olan mayınların temizlenmesi gerekmektedir.
- 6- Başbakanlık tarafından cevaplanacaktır.
- 7- Dışişleri Bakanlığı tarafından cevaplanacaktır.
- 8- TSK'nde mayın mağdurlarının bakımı ve rehabilitasyonu " TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi Başkanlığında" yapılmaktadır. Bu merkezde Nisan 2000- Aralık 2004 tarihleri arasında TSK mensubu 632 mayın mağduruna bakım ve rehabilitasyon uygulanmıştır.
- 9- Dışişleri Bakanlığı tarafından cevaplandırılacaktır.
- 10- Başbakanlık tarafından cevaplandırılacaktır.

Neticede, M. Ö. 28/12/2004 tarihli itiraz dilekçesiyle **Kurulumuza** müracaat ederek, verilen cevapların yetersiz olduğunu belirterek istemiş olduğu bilgi ve belgelerin tarafına verilmesinin teminini talep etmiştir.

Başvuru sahibinin bilgi edinme başvurusu hakkında yukarıdaki sırasıyla

a- (1), (2), (3) ve (4) numaralı bilgi taleplerinin Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 16 ncı maddesinin "Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır." hükmü gereğince bilgi edinme hakkı kapsamı dışında olduğuna,

b- (5) ve (8) numaralı bilgi taleplerinin karşılanmış olduğuna,

c- (6), (7), numaralı bilgi edinme taleplerinin Kanunun 11 inci maddesine uygun olarak ilgili Kurumlara iletildiğine,

d- (9) ve (10) numaralı taleplerin Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bilgi ve belgelere ilişkin olmayıp mütalaa talebi niteliğinde olduğundan bilgi edinme başvurusuna konu olamayacağına"

KARAR
2005/98

KARAR TARİHİ
11.02.2005

Kabulüne,

BilgiEdinmeHakki.Org' un yaptığı araştırmaya göre devlet sırrıdır denilen bilgiler 2005 ve 2006 yılları içinde BM'ye rapor diye verilmiş ve İnternet üzerinden BM sitesinde yayınlanmış . Aynı şekilde diğer ülkelerdeki durum hakkındaki raporlara da ulaşmak mümkün.

BEDK'nın Sayın Muteber Öğreten'in başvurusu ile ilgili devlet sırrı dediği soruların cevabını 2004 yılını kapsayan 2005 ve 2005 yılını kapsayan 2006 tarihli BM raporlarında bulduk.

1- Türkiye'nin stoklarında ne kadar mayın bulunduğu Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Türkiye'nin stoklarında milli savunmasına yetecek kadar mayın bulunmaktadır.
30 Nisan 2006 tarihli BM'ye verilen Türkiye raporu: 01 Ocak 2005 ve 31 Aralık 2005 tarihleri arasında Türkiye'nin stoklarında toplam 2.979.165 adet mayın bulunmaktadır.Rapora göre 01 Ocak 2004 ve 31 Aralık 2004 tarihleri arasındaki toplam mayın sayısı da 2.973.481 idi. **Bakınız: 2004 Türkiye Ulusal Uygulama Tedbirleri Raporu**

2- Türkiye’de toprağa döşeli ne kadar mayın bulunduğu Genelkurmay Başkanlığı’nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğini sağlamak amacıyla muhtelif yerlerde döşeli mayın bulunmaktadır.

30 Nisan 2006 tarihli BM’ye verilen Türkiye raporu: 01 Ocak 2005 ve 31 Aralık 2005 tarihleri arasında Türkiye’de döşeli mayın sayısı 984.313. 2004 istatistikleri için **Bakınız: [2004 Türkiye Ulusal Uygulama Tedbirleri Raporu](#)**

3- Mayın olduğu bilinen veya mayın olduğundan şüphelenilen alanların nerelerde bulunduğu

Genelkurmay Başkanlığı’nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Sınırlardan yasa dışı geçişleri engellemek ve ülke güvenliğinin gerektirdiği tesisleri korumak amacıyla bazı ülkelerle olan sınır hattı boyunca mayınlar döşenmiş ve bu mayınlı sahalar uluslararası standartlarda üzerlerinde mayın ikaz levhaları bulunan tel çiti ile çevrilmiştir.

30 Nisan 2006 tarihli BM’ye verilen Türkiye raporu: Bu konuda BM raporunda verilmiş bilgi yok. Sadece Suriye sınırında 164.497 adet anti tank mayını olduğu raporda belirtilmiş. Fakat 2005 Yılı içerisinde verilmiş olan ve 01 Mart 2004 ve 28 Ağustos 2004 tarihleri arasında kaplayan benzer raporda mayın olduğu bilinen yerler hakkında geniş kapsamlı bilgi verilmiş. **Bakınız: [2004 Türkiye Ulusal Uygulama Tedbirleri Raporu](#)**

[Tarafl:Devlet:α	TÜRKİYE-CUMHURİYETİ-(TC)α	Rapor edilen dönem (tarihleri arasında)α	01-MART-2004α	ileα	28-AĞUSTOS-2004α

Yerα	Tipα	Adetα	Yerleştirilme Tarihiα	Ek Bilgiα
•ARDAHANα	Çeşitliα	9.712α	Belirsizα	α
BATMANα	Çeşitliα	386α	1991-1993α	α
DIYARBAKIRα	DM11, M14, M16A2α	974α	1993α	α
DOĞUBEYAZITα	Çeşitliα	138.366α	Belirsizα	α
GAZİANTEPα	Çeşitliα	179.723α	Belirsizα	α
HAKKARİα	DM11, M14, M16, M2, M48α	46.104α	1991-1994α	α
ISKENDERUNα	Çeşitliα	23.836α	Belirsizα	α
KAĞIZMANα	Çeşitliα	1.794α	Belirsizα	α
KARSα	Çeşitliα	9.578α	Belirsizα	α
MARDİNα	DM11, M14, M11, M2A1, Çeşitliα	84.899α	1991-1994α	α
SİRTα	DM11, M14, M16, M2, M48, M49, EYα	653α	Belirsizα	α
ŞANLIURFAα	Çeşitliα	269.163α	Belirsizα	α
ŞIRNAKα	DM11, M14, M16, M2, M48, M49, EYα	106.278α	1991-1994α	α
TUNCELİα	DM11, M14, M15α	10.557α	1995α	α
VANα	Çeşitliα	39.057α	Belirsizα	α
TOPLAMα		921.080α		

• **TOPLAMα 921.080α**

EY: El Yapımıα

2. Mayın bulunduğundan şüphe edilen yerler*α

Yerα	Tipα	Adetα	Yerleştirilme Tarihiα	Ek Bilgiα
•BATMANα	M18, Çeşitliα	22α	1994, ?α	2 Farklı Yerde.α
BİNGÖLα	DM11, M16, M48α	226α	1994-1997α	9 Farklı Yerde.α
BİTLİSα	MISC, EYα	171, ?α	Belirsizα	20 Farklı Yerde.α
MARDİNα	DM11, Çeşitliα	68, ?α	Belirsizα	14 Farklı Yerde.α
TUNCELİα	DM11, M14, Çeşitliα	200, ?α	1993-1995α	9 Farklı Yerde.α
ŞIRNAKα	Çeşitliα	?α	Belirsizα	667 Farklı Yerde.α
SİRTα	Çeşitliα	?α	Belirsizα	25 Farklı Yerde.α
TOPLAMα		687, ?α		

EY: El Yapımıα

4- Bugüne kadar ne kadar mayın imha edildiği Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Mayın tahrip çalışmalarının planlama süreci devam etmektedir. **30 Nisan 2006 tarihli BM'ye verilen Türkiye raporu:** 01 Ocak 2005 ve 31 Aralık 2005 tarihleri arasında Türkiye'de 17.886 adet mayın imha edilmiştir. 2004 istatistikleri için **Bakınız: 2004 Türkiye Ulusal Uygulama Tedbirleri Raporu**

5- Mayınların imhasına ilişkin bir program ve bu programa ilişkin bir takvimin olup olmadığı

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Ottawa sözleşmesi gereğince 2008 yılına kadar depolanmış olan, 2014 yılına kadar döşeli olan mayınların temizlenmesi gerekmektedir.

6- Mayın imhası ve temizliği ile ilgili olarak hangi kurumların ne tür çalışmalar yaptığı

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Başbakanlık tarafından cevaplanacaktır.

7- Bu kurumlar arasında koordinasyon sağlayan bir merkezin bulunup bulunmadığı

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Dışişleri Bakanlığı tarafından cevaplanacaktır.

8- Mayın mağdurlarının bakımı ve rehabilitasyonunun neredelerde ve nasıl yapıldığı, bu merkezlerden bugüne kadar kaç asker, kaç sivil ve kaç çocuğun yararlandığı

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: TSK'nde mayın mağdurlarının bakımı ve rehabilitasyonu " TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi Başkanlığında" yapılmaktadır. Bu merkezde Nisan 2000- Aralık 2004 tarihleri arasında TSK mensubu 632 mayın mağduruna bakım ve rehabilitasyon uygulanmıştır.

9- Ulusal yasaların Ottawa sözleşmesine uyumlu olup olmadığı, değilse değişiklik yapmanın gerekip gerekmediği

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Dışişleri Bakanlığı tarafından cevaplandırılacaktır.

10- Halkın, özellikle çocukların mayın ve patlayıcı malzemeler konusunda eğitiminin düşünülüp düşünülmediği

Genelkurmay Başkanlığı'nın 13/1 /2004 tarihli cevabı: Başbakanlık tarafından cevaplandırılacaktır.

İletişim:

Dr. Yaman Akdeniz - akdeniz@bilgiedinmehakki.org

BilgiEdinmeHakki.Org (www.bilgiedinmehakki.org) Türkiye'de Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun ilk uygulamalarından başlayarak "hakkın gereğince kullanımı" konusunda gözlem ve araştırmalar yapmak, bulguları kamuoyuyla paylaşmak, hakkın süjesi olanları da bu konuda bilgilendirmek amacıyla Dr. Yaman Akdeniz ve Av. Avniye Tansuğ (LLM) tarafından Ekim 2003 tarihinde kurulmuştur.